

För 110 år sedan fick den fyraårige Vretstorpspojken Olle Rimfors ett avlångt paket i julklapp. Det ledde till ett maniskt skidintresse och starten på svenska utförsåkningens historia. Han var en akrobat i backarna, känd för sina skidvolter. Bilden är tagen i Storlien 1931.

KULTUR & NÖJE sidan 3

Här tar en ny sport fart

” Vintersvulkan var ganska kännbar i nejderna runt Tiveden. Kung Vinter höll ännu sitt fasta grepp om denna skogklädda bergstrakt som ofta bäddas in i Närkes tjockaste snötäcke och var känt för sina stråtrövare och vargar. Det hade varit mer än 20 grader kallt denna morgon och det skulle nog dröja ett tag innan snön och isarna smälte. Vintern hade varit hård och än var den inte på långa vägar över. Fryser det på vårfrunatten så ska det frysa 40 nätter i rad, säger den gamla väderspådomen.

De vita husknutarna smälte in i snön, och likaså den gamla linden klädd i rimfrost ute på gårdsplanen. Vargavintern hade målat allt i sina kalla gnistrande färger och vore det inte för att huset haft två våningar skulle nog inte den faluröda färgen titta fram alls. Uppe på liden var man i lite lä av skogen. Utsikten var bedårande. I gränslandet mellan skogen och åkrarna kunde man från höjden på Tivedens nordsluttningar speja milslångt ut över Vibysjön och Närkeslättens bördiga fält. Här uppe, med den vidunderliga vyn, tronade gården Fagerlid.

Genom de frostbitna glasrutorna kunde man se hur alla var samlade därinne i skydd från kolden: hustrun Brita, barnen Ruth, Lisa, Olle, Nils och Lilian, och likaså de sex drängarna och pigorna. Just som solen borde ha stått som högst kunde man plötsligt höra golvklockan bryta den smärtsamma tystnaden med tolv tunga slag, tisdagen den 26 mars år 1901. Sorgen hade hastigt och utan förvarning svept in gården i sin svarta slöja. Källarmästaren och sågverksägaren Alfred Andersson, pappa till de fem barnen, hade nyss avlidit i sviterna av en svår influensa och lunginflammation, endast 39 år gammal.” (Utdrag ur Olle Rimfors skidfärd)

Olle, som då hette Andersson, var fyra år när han fick sina första skidor – ett par norska telemarkskidor inköpta i Oslo. Det var förmodligen det sista han fick av sin far, för kort därefter dog pappa Alfred. Kanske hänger detta sista minne av fadern ihop med att Olle i samma veva blev så fanatiskt skidintresserad, något som sedan höll i sig under resten av hans nästan 98-åriga liv.

År 1896 föddes Olle uppe på gården Fagerlid strax söder om den lilla byn Vretstorp. Då fanns ingen annan i trakten som åkte skidor eftersom skidåkning ansågs vara sådant som samer och nybyggare ägnade sig åt i avlägsna Norrland. Men Olle klurade själv ut hur han skulle bära sig åt och de små skidturerna i skogen blev allt längre och längre. Efter ett par år flyttade familjen till en lägenhet på Angelgatan 8 i centrala Örebro, en stad med runt 24 000 invånare. Då cyklade Olle med sina skidor till Kilsbergen vars toppar ofta låg snötäckta längre än allt annat.

Vintern 1898–99 bildades Nerikes skidklubb av några emigrerade norrlänningar, drygt sex och ett halvt år efter att Skidfrämjandet bildats i Stockholm. 1910 bildades Örebro skidklubb och året efter hade de en hoppbacke, kallad Markbacken, klar ute vid Östra Mark i Almby. Här blev Olle medlem och två år senare också i Skidfrämjandet.

Sakta men säkert började intresset för skidåkning sprida sig bland befolkningen och ett par decennier in på 1900-talet hade skidtävlingar vuxit till stora folkfester. Framför allt var det våghalsiga backhoppare som drog publik, och sådan var ju Olle. En av de stora folkfesterna i Örebro vid den här tiden var alltså de årliga nationella backtävlingarna. De lockade backhopparfantomer inte bara från Sverige utan ända från Norge. Samtidigt höll man distriktsmästerskap för närkingarna och västman-

Närkesonen blev vår slalom pappa

Förra vintern åkte 2,4 miljoner svenskar utför. Men få vet att det till stor del beror på en liten fyra-årig Närkeson som för 110 år sedan fick ett avlångt paket i julklapp. Skidorna som låg inbäddade i prassligt papper satte i gång ett maniskt skidintresse hos Olle Rimfors från Vretstorp och ledde till att han i dag är känd som den svenska utförsåkningens fader. Nu har hans liv blivit bok skriven av hans barnbarnsbarn.

Av Fabian Rimfors

länningarna. Det kom så pass mycket publik till hoppbacken ute i Almby att man var tvungen att sätta in extratåg.

År 1921 slog Olle till med besked.

– Jag slog backrekord, stoltserade Olle som nu gått med i Örebro sportklubb. Einar Olsson från Djurgårdens IF i Stockholm var med och jag hoppade längre än honom. Han hoppade 20 meter men jag hoppade 21.

Segern var en fin skalp med tanke på att ”Lill-Einar” var femfaldig svensk mästare i backhoppning och sjufaldig i nordisk kombination. Inte nog med att Olle satte backrekord inför den tretusenhövdade åskådarskaran, den söndagen gick han även hem med två DM-guld, det ena i backhoppning och det andra i nordisk kombination. Olle hade kunnat hoppa i lugn och ro. Under lördagens långlopp dagen innan hade han nämligen glidit de 15 kilometrerna i Karlslundsskogen så pass fort att han skaffat sig en rejäl ledning i den kombinerade tävlingen. Året därpå var Olle storfavorit och slog till med guld igen, fast då bara i kombinerat.

Vid den här tiden bodde Olle egentligen uppe i Jämtland. Anledningen var enkel; där fanns gott om snö och ett fältjägerregemente där man åkte skidor. Olle vann den ena skidtävlingen efter den andra. Fyra gånger segrade han i Novos, norrländska officerskårers vandringpris för orienteringslöpning på skidor. Men den största segern tog Rimfors nog ändå i den tuffa tävlingen om Ebersteins armépris på skidor. Det var den militära skididrottens förnämsta trofé. Man hade bara en chans i livet att vinna den eftersom man bara fick representera sitt regemente en enda gång. År 1924 hade turen kommit till Olle, även om förutsättningarna i den 20-gradiga kylan kunde ha varit bättre.

– Det var inte mindre än nio mil i ett kör en hel natt med full utrustning på ryggen, cirka sju, åtta kilo med vapen och kikare, minns Olle. Jag hade feber när jag startade klockan tolv på natten och då träffade jag regementschefen Gösta Lilliehöök:

– Hur står det till? frågade han.
– Ja det är dåligt, sa jag. Jag har feber.
– Hur mycket? frågade Lilliehöök.
– 39 grader, svarade jag.
– En gång startade jag med 39 graders feber i en skidtävling och vann.
– Jaså, det är bara att fortsätta, tänkte jag.

Så jag ställde upp och åkte hela natten till klockan 8.30, och då var de nio milen avverkade. Men då var jag också slut. Sedan hamnade jag hos doktorn och fick veta att jag hade spanska sjukan. Han sa

Olle Rimfors under en kall fjällexpedition 1956.

att jag hade tur som klarat mig, men att jag fått en knäpp på hjärtat.

Bravaden tilltalade inte regementsläkaren som i själva verket tyckte att det var ett under att Olle inte dött på kuppen, och ordinerade honom att ta det lugnt med längdåkning ett tag. En förkrossande uppmaning, men den kom så småningom att leda in Olle på nya utforskade områden inom skidåkning, något mindre ansträngande för hjärtat.

Nere i Alperna vid den här tiden hade skidåningen genomgått en metamorfos och anpassats efter alpina förhållanden. Pionjärer som Mathias Zdarsky, Georg Bilgeri och Hannes Schneider hade finputsat tekniken till den milda grad att svängarna knappt gick att känna igen. Fartkanoner ven utför branterna, hoppade över hustak och gjorde volter som aldrig tidigare skådats. Till Sverige kom nyheten i form av böcker och

filmer. Något som imponerade starkt på Olle Rimfors.

År 1927 såg Olle därför till att komma med på en skidteknisk kurs i Storlien under ledning av hans regementskamrat Gunnar Dyhlén. När Dyhlén så skulle demonstrera telemarksväng råkade Olle göra ett tursamt misstag. Dyhlén svepte en lång fin vänstersväng och sedan var det Olles tur som elev. Som gammal backhoppare var det inget konstigt varpå Olle brast i uppmärksamhet och klämde en sväng åt höger.

– Jag gjorde den åt vänster, påpekade Dyhlén, men det går ju åt höger också för den som kan.

– Ja, jag kan göra den åt vänster också, kontrade Olle, och så gjorde han en åt vänster.

Olle blev direkt befordrad till biträdande lärare. Året efter var han ordinarie skidlärare på kurserna.

Skidteknik hade man hittills försökt lära sig från böcker, men det är en helt annan sak att studera på plats. Och det fanns bara en plats som gällde – Hannes Schneiders världsberömda skidskola i St Anton am Arlberg. Under sin studietid på GCI (nuvarande GIH) i Stockholm fann Olle en skidfrände med samma brinnande intresse för skidåkning, Sigge Bergman. Efter ett tag tyckte Olle och Sigge att utvecklingen hade stagnerat i Sverige och sökte efter något nytt, och det var här Hannes Schneider kom in i bilden.

Söndagskvällen den 21 januari 1934 satte sig två förväntansfulla svenskar på sina III-klassbänkar på kontinentaltåget mot Berlin för vidare färd över Innsbruck mot St Anton i Österrike. Därmed började resan som kom att bli en milstolpe i svensk utförsåknings historia. Firma Rimfors-Bergman, med vars 250 kronor i reskassa, sög snabbt i sig vartenda uns av lärdom de kunde; stälkanter, låg fästpunkt, framvikt ... etc. Efter tre veckor i skidskolan bar det vidare till St Moritz för att representera Sverige i alpina VM.

Efter VM och en vända till i St Anton bar det sedan av hemåt för att frälsa svenska folket med utförsåkningens evangelium. Olle och Sigge skrev bästsäljaren På skidor i Alperna som satte fart på intresset. Sedan fortsatte arbetet. Olle anlade backar från Edsbyn i söder till Tärnaby i norr, kokade vallor och designade skidor, Rimforsstavar, Rimforsbindningar och Rimforspulkor, instiftade första skidskolan och svensk skidlärarexamen, arrangerade tävlingar, lärde lillprinsen (Carl XVI Gustaf) åka skidor och tränade landslag, grundade Svenska skidlärares föreningen... för att nämna något.

Till en början möttes de av en del motstånd och betraktades som ”en gökunge i boet”. De kallades ”kringeläkare” och ”bergstorskar” och kritikerna menade att det var ”en sport för gigolos” med ”för mycket nöje och för lite ansträngning”. Men faktum är att 2,4 miljoner svenskar åkte utför förra säsongen.

Källor: ”Olle Rimfors skidfärd – en resa genom utförsåkningens historia” av Fabian Rimfors. En marknadsundersökning som Svenska lifanläggningsorganisation, SLAO, gjorde i april 2009.

Vinn boken om Olle Rimfors!

Du kan vinna en av fem böcker om du kan svara på frågan: Vad hette hoppbacken vid Östra Mark som lockade folk från när och fjärran? Mejla ditt svar till kulturnoje@na.se, uppge ditt namn, adress och telefonnummer. Svaret vill vi ha senast fredag 5 mars kl 12.